

P. M. DAM Í FÓLKATINGINUM

P. M. Dam:

Det er første gang, jeg har lejlighed til at tale fra dette høje tings talerstol efter vedtagelsen og ikrafttrædelsen af den nye grundlov, hvorfor jeg tillader mig at sige et par ord i den anledning.

Både jeg og min færøske kolega, det ærede medlem hr. Johan Poulsen, beklager meget, at vi på grund af lagtings-samlingen blev forhindret i at overvære den festlige og storslåede åbning af denne historiske skelsættende folketings-samling, der i kraft af den nye grundlov hviler på en kontinuerlig, men meget betydelig forenkling og demokratisering af folkerepræsentationen, på humanisme, udbygning og fast beskyttelse af menneskerettighederne, hjemmenes og den enkelte borgers ret til at være sig selv, frit at tænke, tro og tale indenfor lovens rammer, og på den solidariske harmoni, der bør præge folkefællesskabet i den idelle velfærdsstat, vi alle — omed på noget forskellige måde — stiler imod.

I fuld anerkendelse af de meget store værdier, den nye grundlov kan skænke særlig den arbejdende befolkning, følte jeg det ikke bare som en pligt, men som en stor glæde i tale og skrift at yde min lille skærv til samling om den. Jeg ønsker derfor her fra dette høje tings talerstol på det hjerteligste at lykønske det samlede danske rige, grundloven af 5. juni 1953. Jeg er meget glad for, at Færøernes statsretlige stilling er den i dag, at grundloven også omfatter den færøske arbejder- og fiskerbefolkning, tilsiger denne samme beskyttelse, de samme kulturelle goder, de samme sociale og arbejdsmæssige garantier, som den tilsiger enhver anden dansk statsborger. Jeg er glad for, at jeg og en hvilken som helst anden færøsk folketingsmand har en grundlovsmæssig ret til fra denne talerstol at påkalde rigsdagskollegerne opmærksomhed og få deres hjælp til gennemførelse af de foranstaltninger, der er nødvendige, for at den færøske befolkning, hvadenten det drejer sig om fiskerne, arbejderne, landbrugerne eller på anden måde beskæftigede hånden eller ånden folk kan finde beskæftigelse og menneskeværdige kår.

Hvad den foreliggende sag angår, ønsker jeg gerne at takke den højtærede minister for fremsættelsen af forslaget til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst. På socialdemokratiets vegne skal jeg anbefale forslaget til det høje tings villige vedtagelse. Jeg føler mig overbevist om, at det høje tings medlemmer uden hensyn til partifarve er indforstået med nødvendigheden af den i lovforslaget omhandlede hjemmel til optagelse af udrustningslån mod pant i forventet fangst. Fiskeriet, særlig havfiskeriet, på Færøerne er desværre en langsom og omstændig forretning, der kræver en meget stor og langfristet kredit. Skibene er ofte 3—4 måneder

på fangstfeltet ad gangen. Når de så kommer hjem med fangsten eller får den hjemsendt med særlige transportskibe, skal den — med undtagelse af de få tilfælde, i hvilke den på forhånd er solgt og føres direkte til markedet — oplosses på Færøerne og forarbejdes som klipfisk eller oplagres som saltfisk, indtil man engang ved lejlighed kan få den afsat, og denne lejlighed kan desværre ofte lade vente længe på sig, ofte et år eller længere. Finansieringen af vort fiskerierhverv er derfor et meget vanskeligt og mangesindet problem, det vanskeligste, vi har at løse.

Nærværende lovforslag løser kun en side af problemet, nemlig selve udrustningen, men forslaget ophøjelse til lov vil være en værdifuld håndsrækning, særlig hvad angår udrustning til den nye form for sildefiskeri, havfiskeri, som man er slæet ind på, og som man håber vil vise sig at være en værdifuld del af det samlede færøske fiskeri. Som foran antydet, og som jeg allerede i fjor her i det høje ting meget stærkt henledte opmærksomheden på, har det dog været en del vanskeligere at opnå den tilstrækkelige udrustningskredit mod pant i fangsten end f. eks. før sidste verdenskrig. Jeg har på følelsen, at der er et misforhold tilsted, som bør rettes. Jeg vil derfor være den højtærede minister meget taknemlig, om man velvilligst vil undersøge sagen og gøre, hvad der kan gøres for at fjerne de mulige hindringer af vejen, som gør, at loven i praksis ikke virker så radikalt og effektivt som for krigen.

Skönt det måske strengt taget ikke hører under behandlingen af den foreliggende sag, kan jeg ikke undlade også ved denne lejlighed at understrege, at den vigtigste og alt andet overskyggende side af vort fiskeris finansielle problem er tilvejebringelsen af den vældige kapital, der skal til for at forny vor fiskeriflåde med f. eks. store, hypemoderne dieseltrawlere og andre moderne fartøjer, der er i stand til virkelig at give vore færøske fiskere og den færøske befolkning i det hele taget tålelige kår. Med egne kræfter kan færingerne aldeles ikke løse denne for deres eksistens så vigtige opgave. Den brænder på mere end noget andet. Jeg kan derfor ikke, skönt der som sagt ikke foreligger noget konkret forslag herom for det høje ting, lade være med at berøre denne side af vort fiskeris finansierings- eller investeringsproblem. Jeg ved, at det må have en stor betydning for mine ærede kolleger her i dette høje ting som medansvarlige for det færøske folks ve og vel at få forståelsen af, at det er her, det virkelig brænder, og jeg kan ikke se anden vej at gå i denne sag end til den høje regering og dette høje ting, hvilket også er under forberedelse.

Da nærværende forslag er i overensstemmelse med Færøernes lagtings og landstyes ønsker, og da der er tale om en ganganger, hvis midhold og mo-

tiver i det store og hele er kendt af det høje tings medlemmer, finder jeg det unødvendigt at underkaste forslaget udvalgsbehandling.

Nú trampaði Wang!

Týsdagin helt Knútur Wang seg hava gjørt kvettið í álopsríði sínum á Dam og A. T. — »Dam stemmaði seg sjálfan út.« rópar hann við gleðirómi; men tekur so aftur í aftur, at hann kortin má viðganga, »lögtingið gjörði ein feil við átt krevja, at Dam skuldi fara úr leiðsluni — tí harvið sleptu teir honum undan heinleiðis ábyrgdini sum hann avgjört hevur. Tað var eitt mistak.«

Har skalt tú siggja! Nú kann sjálvur K. Wang siggja ein av teim óteljandi »feilum«, fólkaflokkurin — hin alvísi — hevur gjørt! — Ábyrgdini tók tingið frá Dam og ber hana nú sjálvst saman við landsstýrinum. Tað var óivað mikið ímóti Dams vilja at lata ábyrgdina av drift A. T.s í hendur teirra, sum gjøgnum árin hava víst við álopum omaná álop, at teir einki gott hava viljað hesum felag. Men sjálvsagt, tá tingið setti ta treyt, at Dam skuldi frá, um teir vildu veita kommununi garanti fyri lán, so hevði hann einki annað val enn at fara.

»Dam stemmaði seg út.« rópar Wang í Dagblaðnum. Hondina á hjartað, Knútur Wang. Hvussu heldur tú Dagblaðið hevði sæð út, um nú Dam ikki hevði stemmað fyr hesum »geniala« uppskoti tykkara? Mundi tað ikki tá komið út við 5-teigadari yvirskrift á forsiðini, ið ljóðaði nakað soleiðis: »Dam feldi málið um ábót til A. T. — Dam drap A. T.! — Hann setti sín egna persón fram um sakina! Hann hevur svikið arbeidararnar á Tvörøyr!« og nógv, nógv meira av sama slag.

Ja, Knútur, í dag deilir tú, tí Dam gjörði, tað hann gjörði; men um hann ikki hevði stemmað fyr uppskoti tykkara, ið var eitt ultimatum, mundi tú tá ikki gjørt enn fleri knútar og bæði deilt og hoverað yvir Dam, tí hann ikki »stemmaði seg sjálfan út«?

I hesi tíðini, tá flest öll útgerðarfeløg liggja við hópi av óseldum fiski og ikki hava tókna pening, skuldi tað ikki verið so lógið, um onkur — sum nú A. T. ikki fekk goldið einar 6000 kr., til ásetta tíð. — At lögmaður (?) fekk tingformanninuna í hendi skjalið, har tingið varð kravt eftir hesum 6000 kr., at lesa upp á opnum tingi ímóti öllum vanligum tingsiði, tað gevur eitt ikki so vakurt bileiti av hesum monnum og teirra góða vilja fyr A. T., ið teir hava áttið sær árbygdina fyr. Og at Knútur Wang vð báðum hondum loftar álopi Føroyatíðindis og síðan gongur sína egna berserkargongd móti Dam, er ikki nakað at vera blisn yvir. Hann skal jú káva út yvir allar teir »feilir«, bróðraflokkarnir, samband—fólkaflokkur, hava á samvitsku sín.

So kann Knútur Wang sprakla, sum

hann vil, hann sleppur kortini ikki undan, at landsstýrið hevur áttið sær árbygdina av drift A. T.s. Tað er hvørki Dam ella tað nývalda lands-hvørki Dam ella tað nývalda driftsráð-ið, ið Knútur Wang skal fáa lagt undir hetta.

Hvat er muururin?

Undir sosialistiskum stýri:

Tey 3 árin — 1917—50 — socialist arnar hövdu stjórnarvaldið í Danmark óktist framleiðslan í stórum. Fyrsta árið var ókingin í íðnarframleiðsluni 11 pst. annað árið 7 pst. og triðja árið aftur 11 pst.

Framleiðslan óktist hesi 3 árin 1 triðjapart og í 1950 var hon 50 pst. hægri enn undan krígunum.

Framleiðsluókingin órsakaði at fleiri hendur komu í arbeiði, arbeiðsloysið vaks frá 135 í 1917 til 111 í 1918 til 151 í 1919 og víðari til 162 í 1950.

Tá ið Hedtoft tók við vóru vörugoymslurnar tómar, uttandasakuldin óvurstór, prísagildi í útheiminum gekk skeiva leið, o. s. fr. men hóast alt kundi Hedtoft í 1950, tá ið hann fór frá, vísa á, at goym-slurnar aftur vóru fullar, íðnaðurin stórvegis óktir, innistøðan hjá bóndunum stórri, o. s. fr. 20 vöruslög vóru uppá býttissel, tá Hedtoft tók við, bert 3 vóru eftir, tá ið hann fór frá.

Undir borgarligum stýri:

Aftaná Hedtoft kom Eriksen-Kraft stjórnin og harvið afturgongdin. Í 1952 var framleiðslan longu minkað við 5 pst. í mun til 1951. Vit kunnu nevna nokkur dømi um hesa afturgongd, ið er henda í pst.

Neyðsynjarvörur	5 pst.
Tøyvöruíðnaðurin	11 -
Skótoyframleiðslan	16 -
Træiðnaðurin	4 -
Papir- og grafiskur íðnaður	10 -
Oljuylluiðnaðurin	17 -
Járn- og metalíðnaðurin	10 -
Silvur- og elektroplétiðnaður	5 -
Garvaríðnaðurin	16 -

Framleiðsluindeksið fyr neyðsynjar vörur fall frá 109 til 104 og indeksið fyr framleiðsluamboð fall frá 119 til 113.

Men somu tíð óktu tey flestu europeisku londini teirra framleiðslu munandi.

So stóran munur er á, at hava eitt sosialistiskt ella eitt kapitalistiskt stýri í landinum.

Tað er óneyðugt at samanbera við okkara heimligu víðurskipti. Her hava fólkaflokks- og sambandsmenn stutt sagt steða öllum arbeiði, selt tey bestu veiðuförini út av landinum og fírt verkmanafjöldina út í eitt arbeiðs-loysi, ið óivað ikki finnur sín líka í allari heimssøguni, alt saman samstundis sum teir skerja keypirkuna hjá fólki, stórhækka tollin, áleggja nýggjar skattabyrðir o. s. fr. Eitt óhugnaligt rað av tiltøkum, ið hvørt hevur verið verri enn annað og sum fírt hava okkum út í eina vónleysa armóðsstöðu.